

dOkunan Şiirler-21-

●Tayyib Atmaca

Otuz Beş Yaş

Yaş otuz beş! Yolun yarısı eder,
Dante gibi ortasındayız ömrün.
Delikanlı çağımızdaki cevher,
Yalvarmak, yakarmak nafile bugün,
Gözünün yaşına bakmadan gider.

Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?
Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz?
Ya gözler altındaki mor halkalar?
Neden böyle düşman görünüyorsunuz;
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

Zamanla nasıl değişiyor insan!
Hangi resmime baksam ben değilim.
Nerde o günler, o şevk, o heyecan?
Bu güler yüzlü adam ben değilim;
Yalandır kaygısız olduğum yalan.

Hayal meyal şeylerden ilk aşkımız;
Hatırası bile, yabancı gelir.
Hayata beraber başladığımız
Dostlarla da yollar ayrıldı bir bir;
Gittikçe artıyor yalnızlığımız.

Gökyüzünün başka rengi de varmış!
Geç fark ettim taşın sert olduğunu.
Su insanı boğar, ateş yakarmış!
Her doğan günün bir dert olduğunu,
İnsan bu yaşa gelince anlarmış.

Ayva sarı nar kırmızı sonbahar!
Her yıl biraz daha benimsediğim.
Ne dönüp duruyor havada kuşlar?
Nerden çıktı bu cenaze? Ölen kim?
Bu kaçınıcı bahçe gördüm tarumar?

Neylersin ölüm herkesin başında.
Uyudun uyanamadın olacak.
Kim bilir nerde, nasıl, kaç yaşında?
Bir namazlık saltanatın olacak.
Taht misali o musalla taşında.¹

On beş-otuz yaş arasına gençlik yaşı derler. İnsan kırkına girdiğinde kıyısını döven dev dalgalardan kurtularak sakin sakin kıyıların saçlarını okşamaya

¹ Cahit Sıtkı Tarancı, *Yaş Otuz Beş*, Varlık Yayınları 13. Baskı, İstanbul 1982.

başlar. Kırk yaş aynı zamanda artık gönlün toprağa basmaya başladığı zamandır. Bu yaşla birlikte insan, ömrün yazından sonbaharına adım atar. Bu yaş, insan hayatında önemli bir eşiktir. Yeni doğan bebeklere kırk günü dolduğunda “kırkını çakardı” derler ve bundan sonra başkaları tarafından da sevilmesine izin verilir.

Kırkına giren insana “ehli kâmil insan” derler. Üç ve yedinin diğer ayağı da kırktır. Bir fincan kahvenin hatırı, kırklara karışmak ve çile doldurmak da kırkın içine dâhildir. Bir de “Kırkıdan sonra azanı tenişir paklar.”, “Kırk yıllık Kani olur mu yani?” atasözleri de boşu boşuna söylenmemiştir.

Söz söylemek kadar, sözü gönül toprağından söküüp dil altında pişirdikten sonra sunum yapmak önemlidir. Böyle düşününce de Cahit Sıtkı Tarancı üstadın *Otuz Beş Yaş* şiiri ile ilgili sunuma başlayabiliriz herhâlde. Bu şiir de artık “kırkını çıkarıldı” çünkü Bir insan yedisinde ne ise yetmişinde de odur. Ama şiir için böyle bir sabit duruş yoktur...

Ziya Osman Saba ile Cahit Sıtkı Tarancı akran şair oldukları kadar şiir ve duygu dünyası olarak birbirine akraba oldukları gibi birbirlerinin şiirlerini eleştirerek de besleyen iki dost şairdir.

Günümüzde eleştiri daha çok yergi anlamında algılanıyor. Kimse kimsenin şiiri hakkında bir şey söyleyemiyor. Hâlbuki yerginin de kendi içinde bir tutarlılığı var. En azından gereksiz yergideki tutarsızlık yazılandan çok yazanın yanlı bir tutum takındığını gösterir. Kaç şair yazdıklarını bir şair arkadaşıyla paylaşıp kendi eksiklerinin başkaları tarafından görülüp üzerine “mum damlatılan” yerler üzerinde tekrar düşünme yoluna gider?

Şair, şairin şiirini besler. Onun şiirine yeni ufuklar açar. Birinin göremediğini diğeri görür, diğeri doğru gördüğünü bir başkası anlamsız bulur.

Cahit Sıtkı Tarancı'nın Ziya Osman Saba'ya yazdığı bir mektuptaki “Her mısraı ömrümün bir yılına bedel olacak bir şiir yazacağım. Son iki dizesini (Bir namazlık saltanatın olacak / Taht misali o musalla taşında) buldum. İlk otuz üç dizeyi arıyorum. Yazayım mı?” mealindeki sözleri de gösteriyor ki şair, bu şiiriyle uzunca bir süre yaşamış, bunu içsel bir yaşantıya dönüştürmüştü. Emek vermiş ve en önemlisi de kurgulamış. Dize dize yazıp bozup dil aramış, şiir aramış. Çünkü ona göre Türk olmak için Türkçeyle güzel şiirler yazmış olmak kâfidir.

Üstadın yaşadığı devirde bir insan ömrüne ortalama 70 yıl demişler. Şimdilerde o da bu ömrün ortasına geldiğinde birçoğumuzun bir bent de olsa hafızasında kalan meşhur *Otuz Beş Yaş* şiirini yazmış herhâlde.

Yazmış yazmasına da şiiri yazdıktan sonra kendi hesabıyla ölüm meleşinin hesabı tutmamış ve yazdıktan 11 yıl sonra dünyamızdan ayrılmış.

Şiirle ilgilenen ya da ilgilenmeyen hayat yolunda yürüyen her insanın bir şekilde kulağının aşına olduğu bu şiir neden bu kadar önemli olmuş, 35 yaşına gelen her insanı etkilemiş ve etkilemeye devam edeceğe benziyor? Eskiden insanlar birbirlerine mektup yazarlardı. Bir de postaneye gidip o mektubu atarlardı. Şimdi birbirlerine eposta yolu ile bile yazmıyorlar. Yazmayınca söz uçuyor yazı da kalmıyor.

Ziya Osman Saba ile Cahit Sıtkı Tarancı iki iyi dost olmakla birlikte devamlı birbirlerine mektup yazan, birbirlerinin şiirlerini besleyen, şiirler üzerinde birlikte kafa yoran kişiler olmaları; günümüz şairleri için örnek alınacak bir davranış olmalı diye düşünüyorum.

Cahit Sıtkı Tarancı, yetmiş görememiş ama henüz lise çağında bir öğrenciyken büyük şair olma hayalleriyle donanmış bir delikanlıdır. Tarancı'nın *Ziya'ya Mektuplar* kitabında hem şiir serüveni hem de Ziya Osman Saba ile birbirlerini nasıl beslediklerinin belgesi niteliğindeki mektuplardan alıntılar yaparak sözümüzü sürdürelim:

“1929 yılında daha lise öğrencisi Cahit, herhâlde akşam mütalaası saatlerini söyle yapmış. “Babacığım hayatta muvaffakiyet yalnız aç kalmak değildir asıl muvaffakiyet göçüp gittikten sonra ardında bir eser bırakmaktır. Bu eseri meydana getirmek için sadeti memnu telakki etmeli. Benim de çizilmiş bir mefkûrem vardır. Ben her şeyden evvel yaşamış olduğuma delil olmak için bir eser meydana getireceğim”...

Ziyacığım şiirlerimin senin tarafından okşanmaya, hırpalanmaya azarlanmaya fakat herhâlde sevilme-ye ihtiyacı vardır. Mektubunda yalnız gönlünü değil kafanı ve şiir salahiyetini de konuşurmalısın. Bu kararlığı aydınlatmak için senin mehtabın şart. Hayatı sevmek ile geçiyor ömrüm, az daha geçti gençliğim diyecektim, gene de diyebilirim, zira yaş otuz oldu. Desene ki, Dante gibi ortasındayız ömrün. Fakat bu an ne güzel! Bu kahve, bu aperitif karşı, masada gülümseyen annem (görüyorsun ki sıra gözetmeden rastgele söylüyorum), sen, Beşiktaş'taki vefasız fakat gene de sevgili sevgilim, şiir iştahım ve daha da bir

sürü nimetler! Hakikaten Hâmit'in hakkı var: Nüsha-i saniyesi yoktur bu dünyanın!..

“Yoldaş” ve “Kış Güneşi” şiirleriyse “Ben Aşk Adamıyım” şiirinin zeylleri sayılır; Yaşar'a gönderirsem bu üçünü gene o mealde bir dördüncü şiir ilave ederek göndereceğim. Seninkilerden ikincisini çok sevdim ufak tefek tashihlere muhtaç olduğu kaydıyla. Mesela “çaresiz” sıfatı fazla; “toprakta yatan annem” demek kâfi. “Öğle” kelimesi de tek başına olmuyor. Öğleüstü daha iyi mi? “Şu musalla taşında bir öğlen yatacağım” mısrası “Rabbim ben bu sabah da, Rabbim ben yine sağım” mısrası gibi harikulade güzel bir hissi söylemesine rağmen söyle hiç tatminkâr değil. Mesela haddim olmayarak “Ben de bir öğleüstü yatacağım/ Şu musalla taşında” filan gibi bir şey aklıma geldi. Tabi sen daha iyisini yaparsın. O zaman ondan evvelki mısra üzerinde biraz oynamak lazım. Herhâlde “musalla taşında” mısraının sonu olmalı. Bana öyle geliyor ki bu şekilde daha tesirli olur. Fakat “Eski bir evde olmak orada Eyüpsultan'da” diyebilirim ki şimdiye kadar yazdığım en derin en mükemmel mısralardan biri. Loti ve Haşim'den maada annen ve baban da -sahiden orada yatıyorsa bilmiyorum- sana ne kadar minnettar kalacaklar. Türkçenin ve şiir sevenlerin memnuniyetleri zaten sence malumdur! Sonra ne güzel ne taze bir 7+7 vezni! Var ol Ziyacığım yalnız Eyüp demeyip Eyüpsultan demen harikulade...

Şiirde formdan ne anladığımı da sırası gelmişken söyleyeyim. Söylemek istediğim şeyin -his hayal fikir İntiba... ilh.- nasıl söylemek istediğini sezerek keşfederek o şekilde söylemeye form diyorum. Tabii bunun için de ifade vasıtamız olan kelimelere gözümüz kulağımız elimiz ayağımızmışlar gibi muamele etmek, onları uzviyetimizin parçaları olarak kabul etmek lazımdır. Kelimeler bu kadar içli dışlı olduktan sonra, hangi ismin müphem söylenmesi, hangi fikrin kuvvetle ifade edilmesi, hangi hayalin kırık dökük anlatılması gerektiğini sezme ve ona özlediği formu bahşetme, biraz dikkate, biraz çalışmaya mütevakkıftır. Şiirde hiçbir vezinle hiçbir peşin hükümle eli kolu bağlı olmamak icap eder derken bu fikirle hareket etmekteyim...

İşte böyle Ziyacığım. Şunu da unutma ki bir şiirin kalabilmesi için samimiyetten, söyleyişten çok daha başka ve ancak sezilebilir meziyetler de vardır. Hakiki bir şair olman hasebiyle istikbale en güzel ümitlerle bakmaktan kendini bir anlık olsun fariğ tutma. Güzel bir şiirin nesini, neresini sevdiğimizi ekseriya bilemeyiz yahut ifade edemeyiz. Hakikaten de böyledir. Yalnız “dil işi”, “kelime mimarisi” olduğunu hiç

hatırdan çıkarmamız lazım! (s. 59, 225)²

İki akrın şairin birbirlerinin şiirleri üzerine yazdıkları elbette bu kadar değil. Biz yine *Otuz Beş Yaş* şiirine dönelim.

Günümüzde şairim diyen ya da adı şaire çıkmış kaç şair bu şiirin bir hece şiiri olduğunun farkında olmuştur orasını bilmiyorum. Çünkü hece şiiri deyince akla “halk şiiri” gelmektedir. Halk şiiri deyince de belli kalıpları, ölçüsü, kafiyesi/ayağı olan hece ölçüsüyle yazılmış şiire “halk şiiri” denilince dolayısıyla bu tür şiir yazarlara da “halk şairi” denmeye devam ediliyor maalesef...

Ben şimdi hece ölçüsüyle yazılmış bu şiire “halk şiiri” desem birileri çıkıp ‘Dur bakalım arkadaş boyundan büyük laflar etme.’ der Gönümüz ‘modern şairler’ine desem onlar da ‘Cahit Sıtkı Tarancı’ya halk şairi diyemezsin, o modern bir şairdir.’ diyeceklerdir. O zaman da ayıkla ayıklayabilirsen pirinçin taşını.

Gayemiz elbette şiiri ayrıştırmak ya da ötekileştirmek değil, şiirin gönlümüzde karşılığı olup olmadığıdır. Şiir elbette farklı ölçü ya da kalıplarla yazılabilir. Ben şiirin şiir olup olmadığına bakarım gerisi şairin tercihini ve maharetini gösterir.

Peki, Tarancı’nın *Otuz Beş Yaş* şiiri neden bu kadar önemlidir? Bugüne kadar farklı pencereden bakarak bu şiir hakkında çok şeyler söylenmiştir. Ben de kendi pencereden bakarak tekrardan dikkatinizi bu şiire çekmek istedim. Belki bu vesile ile hece şiirine karşı ön yargılı davrananlara yönelik bir duruş ortaya koyup şiirin toplam faydası üzerinde odaklanmanıza vesile olurum düşüncesinden hareketle vaktinize konuk oldum.

Tarancı usta “*Dante gibi ortasındayız ömrün*” derken neyi kastettiğini bilemiyoruz. Bildiğimiz *Dante* de ancak Tarancı’dan topu topu 8 yıl fazla yaşamış ve maalesef o da “*Uyudun uyanamadın olacak*” deyip “*İlahi Komediya*”yı yazarak göçüp gitmiş dünyadan.

Gelelim *Otuz Beş Yaş* şiirine. Bu şiir beşli bentlerle yazılmış bir şiir. Bentler ise *ababa / cdc...* şeklinde çapraz uyak düzeninde devam eder.

Şiir hecenin 11’li ölçüsü ile yazılmış ama 11’li hece ölçününün kalıpları olan 4+4+3=11 ya da 6+5=11 düzenine her ne kadar da uymamış görülse de neticede hece ölçüsüyle yazılmış bir şiirdir.

Şair hecenin kalıplarına illaki uyayım diye bir endişe gözetmemiş bilakis bazen bu kurallara uymak zorunda kalındığında kurala uyma baskısı altında

kalıp anlam zenginliğini katletmemiştir.

Klasik hece şiirinde ayaklar, şiir evinin temel direkleridir. Önce bu direkler dikilir ondan sonra da ara duvarlar örülür. Bu tür şiirde ayaklar ne kadar sağlam olursa şiir evi de o kadar dayanıklı olur.

Otuz Beş Yaş şiiri, şairin diğer şiirleri arasında özel bir yere sahiptir. Mesela şair, *Perişan Sofra* şiirinde günümüzde bazılarının adına “modern hece” dediği ve şairin Yahya Kemal’in *Sessiz Gemi* şiirine göndermede bulunduğu;

“Öldü, ne rüzgârlar girdi içeri,
Ne bir kuş havalandı pencereden
Öldü; kimse görmedi melekleri;
Sorma nasıl habersiz gitti giden.

*Bir uzun sefere çıktı, diyorlar:
Gemiye gören var mı? Hani deniz?
Sen gittin, soframız oldu târumar;
Doğan günü yadırgıyor hâlimiz.”* (s.12)³

Bu şiir de *Otuz Beş Yaş* şiirinin ön hazırlıkları diyebileceğimiz ve aynı zamanda bir hece şiiridir. Aslında her şairin bir ya da birkaç şiiri ile hatırlanmak için arada yazmış olduğu şiirleri şiir eskizleri gibidir. Bunu *Otuz Beş Yaş* şiirinin yazılmadan önce şairin iç dünyasındaki yolculuğundan anlıyoruz.

Beşli bentler hâlinde yazılan yedi bentlik şiirin dize sayısının da toplamı (5x7=35) eder. Bu bile başlı başına bu şiirin yaşanarak yazıldığını gösterir. Yaşanarak yazılmayan şiir hem yazana hem okuyana olumsuz manada dokunur. Ama bu şiir bize her yaşımızda ayrı dokunur. Olumlu dokunur.

Nasıl ki bir ateş bir kıvılcımdan başlayarak ateş yolculuğuna çıkıyorsa bu şiirin de yolculuğu aslında bir beyitten başlıyor. Eskilerin “Şah beyit” dedikleri o iki dizinin kıvılcımıyla şiir tutuşmaya başlıyor.

İşte Cahit Sıtkı Tarancı da

*Bir namazlık saltanatın olacak.
Taht misali o musalla taşında*

diyerek, bu iki dizeden geriye doğru bir yolculuk yaparak bizi hayatın koyaklarında dolaştırıyor.

Ne mutlu Ziya Osman Saba ile Cahit Sıtkı Tarancı’nın dostluğu ve arkadaşlığının izinde bir hayat sürdüren ve onlar gibi bir hoş seda bırakarak gidenler ve gitmek isteyenlere...

2 Cahit Sıtkı Tarancı, *Ziya’ya Mektuplar*, Can Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2016.

3 Cahit Sıtkı Tarancı, *Yaş Otuz Beş*, Varlık Yayınları 13. Baskı, İstanbul 1982.

